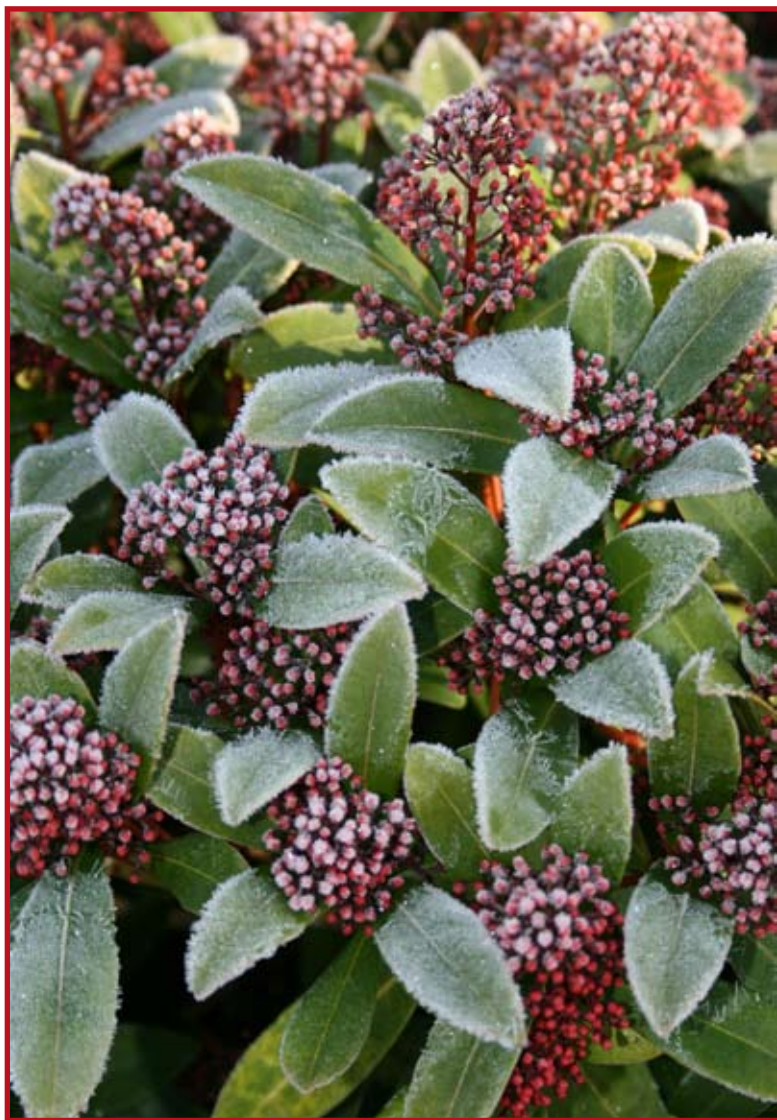

Nieuwsbrief

DECEMBER 2007

COLOFON

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

December 2007

De Nieuwsbrief van de Vrienden van het Cantonspark verschijnt twee keer per jaar.

REDACTIE

Huub van der Aa
 Angeliqne Bosch van Drakestein
 Rob Samson

INFORMATIE

Vrienden van het Cantonspark
 Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer,
 Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
 Tel: 035 - 541 3356
 E-Mail: secretariaat@cantonspark.nl
www.cantonspark.nl

HOE WORDT U DONATEUR?

Voor een bijdrage van minimaal € 17,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark.

U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

Stort uw bijdrage op:

Bankrekening CVB Baarn,
 rekeningnummer **98.35.74.944**,
 t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

INHOUDSOPGAVE

- 2 Ten geleide
- 4 Het Arboretum Trompenburg in Rotterdam
- 5 Boomzwammen actief in het Cantonspark
- 13 Bijzondere struiken in het Cantonspark
- 19 De donateursavond van 13 november 2007
- 16 Bomen over boeken over bomen

Nieuwtjes uit het park

In juli zijn door enkele bezoekers ten minste twee Ijsvogels gezien aan de oever van de vijver vóór de colonnade. De Ijsvogel is ook in onze regio weer in opmars, maar of deze twee vogels serieus hebben overwogen om in het park te gaan broeden betwijfelen. In de vijver zijn geen of te weinig prooien voor deze vissers aanwezig.

In de nacht van 20 op 21 november werd de zij-ingang van het park, aan de Abel Tasmanlaan, met bruuft geweld geforceerd en konden inbrekers vrijwel ongestoord voor een klein kapitaalje gereedschappen meenemen uit de schuur achter het bedrijfsgebouwtje. Bladblazers, motorzagen en ander kostbaar gereedschap behoorden tot de buit.

In oktober werd onze Doodsbeenderboom, waarschijnlijk door een windvlaag, ernstig beschadigd. De hele kruin werd gespleten en een deel kwam terecht op de Wintertuin. Helaas moest de boom als verloren worden beschouwd, maar inmiddels is een nieuw exemplaar aangeschaft, dat een plaats heeft gekregen in de border langs de Abel Tasmanlaan.

Ten Geleide

Gedurende de ochtenduren van 30 november jl. bezochten burgemeester Jan de Groot en wethouder Wim Lieberwert het Cantonspark en werden daarvan opnamen gemaakt voor Eemland TV. Desgevraagd moest het bij beide gezagsdragers van het hart, dat het Cantonspark het mooiste plekje van Baarn is.

Diezelfde middag werd in het fameuze Baarnsche Bos, in een pagodetent, aan het eind van de Kroningslaan, een boek ten doop gehouden over de voorgenomen restauratie van dat Baarnsche Bos. De burgemeester, en de Utrechtse gedeputeerde Mw A.H. Raven kregen als eersten dit boek uitgereikt. In zijn toespraak herhaalde de burgemeester nogmaals zijn voorkeur voor het Cantonspark, als mooiste plekje van Baarn. De aanwezige VIPs van Staatsbosbeheer keken even verbaasd op maar als goedmakertje zei de burgemeester erbij dat hij over enkele jaren, na de restauratie van het Baarnsche Bos, zijn keuze opnieuw zou bepalen. We hebben hem bedankt voor zijn mooie woorden en zullen deze 'wedstrijd' tussen twee bijzondere Rijksmonumenten uiteraard op de voet blijven volgen.

Dit kleine voorval bewijst eens te meer hoe er in Baarn over ons park gedacht wordt. Ook uit een recente ingezonden briefwisseling in de BC, tussen ons en enkele omwonenden, bleek dat er waardering bestaat voor de huidige toestand van het park. Wat kritische opmerkingen ten spijt, want die konden wij eigenlijk gewoon onderschrijven.

Er is in het afgelopen jaar weer heel wat werk verzet in het park. Op de eerste plaats natuurlijk door de storm van 18 januari, die ongevraagd, midden in het park een grote ruimte creëerde. Daarnaast door Eemfors, in samenspraak met onze beheercommissie en de verantwoordelijke ambtenaren van de gemeente. In goede samenspraak konden er weer stappen worden gezet in de richting van herstel van het “kwaliteitspark”, zoals dat indertijd door de vorige ‘groene’ wethouder Jan Glastra van Loon was genoemd.

Een aantal door storm, ouderdom, brandstichting en ziekten verdwenen bomen zijn vervangen door nieuwe exemplaren, zij het dat die soms op een heel andere plek terecht zijn gekomen. In een aantal andere gevallen hebben we de ontstane ruimte juist nog niet ingevuld, omdat we bezig zijn om de restauratie beter in kaart te brengen. Begin 2008 moet een rapport daarover klaar komen en zal er meer structuur komen in het uitvoeren van noodzakelijke vernieuwingen.

Ook werken wij hard aan een geheel vernieuwde lijst van bomen, waarbij de klassiekers uit de drie achtereenvolgende drukken van de Gids voor het Cantonspark gezelschap zullen krijgen van een aantal nieuwelingen, en van bomen en struiken die sinds jaar en dag in het park stonden maar tot nu toe de gids niet gehaald hebben. De lijst zal veel meer gegevens van alle bomen bevatten dan destijds in de 3 gidsen pasten en die t.z.t. beschikbaar zullen komen via onze website, tussen twee haakjes een andere noviteit van dit jaar !

We streven er overigens naar om toch weer een geheel vernieuwde gids uit te geven! Tevens is deze lijst nodig om een volledig nieuwe set naambordjes te maken, die vandalisme bestendig bevestigd moeten kunnen worden. Dat is een klus voor het nieuwe jaar, waarbij ook de financiën een belangrijke rol zullen spelen.

In bovenstaande regels noemen wij maar enkele van de vele activiteiten en noviteiten die in 2006 aan de orde waren. Van enkele andere gebeurtenissen kunt u een en ander lezen in verschillende artikelen in deze nieuwsbrief.

De Vrienden van het Cantonspark gaan straks in het nieuwe jaar onverdroten verder met het aansturen van een optimaal beheer van het park en hopen daarmee iedereen te plezieren die ons park een warm hart toedraagt en ons bij dit streven ook in 2008 wil blijven steunen.

Wij wensen u allemaal fijne kerstdagen toe en een voorspoedig begin van een veelbelovend nieuw jaar !

Het bestuur

Het Arboretum Trompenburg in Rotterdam

MIDDEN IN DE GROTE STAD ROTTERDAM, DICHT BIJ DE ERASMUSUNIVERSITEIT EN HET KRALINGSE BOS, LIGT EEN ARBORETUM DAT IN VERSCHILLENDE OPZICHTEN VERGELIJKBAAR IS MET HET CANTONSPARK. OVEREENKOMSTEN ZIJN ER IN DE GESCHIEDENIS, OMDAT DE TROMPENBURG GESTICHT EN AANGELEGD IS DOOR DE VERMOGENDE FAMILIE VAN HOEY SMITH, VERGELIJKBAAR MET “ONZE” AUGUST JANSSEN EN DE BETROKKENHEID BIJ DE WETENSCHAP, MET NAME DAN DE DENDROLOGIE.

De Trompenburg wordt beheerd door een stichting terwijl bij ons de gemeente verantwoordelijk eigenaar is. Alleen de “Vrienden van het Cantonspark”, nauw betrokken bij het beheer, is ook een stichting maar met duidelijk minder body en “macht” dan bij de Trompenburgstichting waarin belangrijke lokale culturele organisaties participeren. Andere overeenkomsten zijn de het feit dat de nadruk bij beiden ligt op het bijzondere bomenbezit en een aantal vergelijkbare problemen bij het beheer.

De verschillen zijn overigens veel groter, want de Trompenburg beslaat een groter oppervlak, 8,5 ha, tegenover 3,5 ha in Baarn. In de Rotterdamse situatie zijn er in de loop van het bestaan, ook recent nog, mogelijkheden tot uitbreiding geweest, is er rondom voldoende natuur als buffer naar een dichtbevolkte wereldstad en is er voldoende parkeerruimte voor bezoekers, allemaal zaken waar in Baarn geen sprake van is.

Ondanks de grote verschillen hebben wij al enige jaren langs verschillende paden contacten met de grote Rotterdamse broer.

Twee jaar geleden mochten wij de hoogbejaarde maar nog nauw betrokken heer J. R. P. van Hoey Smith in het Cantonspark rondleiden, als gast van onze toen nog piepjonge beheercommissie. Deze voormalige eigenaar van het park, nu nog betrokken als lid van het stichtingsbestuur, is één van de bekendste dendrologen van Nederland. Hij paart een ongeëvenaarde kennis van bomen aan een zakelijke instelling die er o.a. toe heeft geleid dat vanuit de Trompenburg een aantal nieuwe cultivars zijn weg heeft gevonden naar andere arboreta, maar ook naar de handel en dus naar ons openbare groen en vele tuinen. Van Hoey Smith heeft bij zijn bezoek een aantal “moeilijke” bomen voor ons gedetermineerd en adviezen gegeven voor beheer in de toekomst. Hij toonde zich bij zijn hernieuwde kennismaking na vele jaren bijzonder verbaasd over de kwaliteiten die het Cantonspark nog steeds heeft, met name in het bijzondere assortiment van zeldzame en cultuurhistorisch belangrijke bomen en hun gezondheid. Hij was jaloers op onze Sassafras, onze Kastanjebladige eik, onze Japanse beuk en een groot aantal andere kostbaarheden. Hij was ook verbaasd over, en zette grote vraagtekens bij het feit

De goudvissenvijver met prachtige coniferen

Cornus kousa 'Norma Haddon', een bijzondere cultivar van de Japanse Kornoelje, met hangende vruchten.

Robinia pseudoaccacia, werd door de grootmoeder van de heer van Hoey Smith in 1900 geplant. Aan de voet van de boom troffen wij een aantal prachtige aardsterren aan

dat wij zo'n kostbare, en internationaal bekende collectie tegenwoordig beheren in een situatie van openstelling als "openbaar groen", met bijbehorende recreatiedruk, een opmerking die wij overigens met de regelmaat van de klok te horen krijgen van iedereen die iets betekent in bomenland.

Met zijn adviezen zijn wij nog steeds aan de slag en met zijn waarderende woorden over ons Cantonspark in het achterhoofd zijn we dit jaar al een paar keer in de Trompenburg op bezoek geweest. Laatstelijk op 5 oktober, toen een aantal bestuursleden er een werkbezoek bracht.

Over dat bezoek waren wij vooral heel enthousiast, omdat de Trompenburg een enorme schat aan bijzondere bomen en struiken bevat waar je ook als kenner, niet gauw op bent uitgekeken. Telkens krijg je ook de gelegenheid om een vergelijking te maken met het Cantonspark. Onze Mamoetboom is een stukje ouder en groter, maar hun Sequoia's winnen het van ons armtierige exemplaar. Hun grote collectie eiken is om jaloers op te worden maar zij missen onze meer dan monumentale *Quercus castanaefolia* en zij hebben lang niet zo'n monumentale Zomereik als wij. Onze Japanse kornoelje is van wereldformaat maar zij hebben een wondermooie cultivar met hangende vruchten die ons helemaal onbekend was (zie foto).

Bijzonder is de geschiedenis van de cultivar *Fagus sylvatica* 'Dawyck Gold', die in Trompenburg ontstaan is. De cultivar Dawyck is in 1860 op het Schotse landgoed Dawyck in het wild ontdekt en door de

eigenaar verplant naar de tuin rond zijn huis. Het was een vorm die opviel door zijn slanke rechtopstaande gestalte. Door enten is hij over de hele wereld verspreid geraakt en omstreeks 1930 ook in Trompenburg terecht gekomen. Enthousiast vertelde van Hoey Smith ons dat zijn vrouw hem in 1968 vertelde dat de boom, die nu nog achter hun huis aan de rand van het arboretum staat, en die tot dan toe volledig steriel was gebleken, voor het eerst beukenootjes had gevormd. Daarvan werden er dat jaar een 100-tal verzameld en uitgezaaid. De nakomelingen waren voor 60% gewone beuken, en voor de overige 40% de rechtopgroeiende cultivar. In latere jaren ontstonden er nog meer nieuwigheden, omdat in de Trompenburg nog andere vormen van de beuk groeien die met hun stuifmeel kennelijk de vrouwelijke bloemen van de Dawyck konden bevruchten, waarna de nakomelingen geheel nieuwe eigenschappen konden vertonen. Zo stamt de 'Dawyck Gold' van de eerste 100 zaden uit 1968. Een van de zaailingen had goudkleurige bladeren, direct na hun ontplooiing, was in de zomer verder nagenoeg groen en verkleurde in het najaar weer naar goudgeel. Deze vorm bleek na verdere kweek standvastig en werd een succesnummer dat grote prijzen in de wacht sleepte. Hij maakt nu deel uit van het assortiment van elke boomkweker van naam. Wij vonden het een bijzondere gebeurtenis om dit verhaal te mogen horen uit de mond van van Hoey Smith zelf, staande onder de "moederboom" uit 1930.

Na de herinrichting van de voormalige fytopathologische proeftuin, achter onze kinderboerderij, belandde er 4 exemplaren van de cultivar 'Dawyck Gold' in het

Twee foto's van exemplaren van *Fagus sylvatica* 'Dawyck Gold' in de rozentuin van het Cantonspark. De foto links is gemaakt in de zomer van 2007 en toont de boom in groene bladertooi. De foto recht is medio november gemaakt en toont de typische herfstkleur van deze cultivar.

huidige rosarium. Het blijken inderdaad fraaie zuilvormige beuken te zijn, waarvan er twee tegen de oostelijke muur staan en twee in het stukje gazon dat aan de Kinderboerdrij grenst.

Er zijn nog tal van andere interessante bomen die zowel in de Trompenburg, als in het Cantonspark staan. Misschien komen we daar tzt nog wel eens op terug. Voorlopig kunnen we iedereen aanraden om ook eens een bezoek te brengen aan dit prachtige

arboretum. Je kunt dan op pad gaan met een plattegrondje, maar beter is het om het in 2001 fraai uitgegeven boek "Arboretum Trompenburg, bomenrijk in Rotterdam", geschreven door van Hoey Smith zelf, mee te nemen. Zie verder in de rubriek Bomen over boeken over Bomen.

Huub van der Aa

Boomzwammen actief in het Cantonspark

HET IS NU 14 JAAR GELEDEN DAT EEN GROTE, BIJNA 100 JAAR OUDE AMERIKAANSE EIK, OP EEN MOOIE ZOMERDAG PLOTSELING OMVIEL. UIT DE ZACHTE PLEKKEN VAN STAMVOET EN WORTELS KON OP HET TOENMALIGE CBS GEMAKKELIJK DE SCHULDIGE GEÏSOLEERD WORDEN, NL DE ZWAVELZWAM, DIE TOT DAN TOE NIEMAND HAD OPGEMERKT ! DEZELFDE SOORT IS NOG OP ENKELE ANDERE BOMEN IN HET CANTONSPARK ACTIEF GEWEEST, MEESTAL MET DODELIJKE AFLOOP.

Gedurende de laatste 15 jaar hebben ten minste vier grote bomen het loodje moeten leggen na aantasting door Honingzwammen of door de Reuzezwam, of door de combinatie van beiden. Vaak is het niet mogelijk om de aantasting al in een vroeg stadium te constateren. De schimmel kan jarenlang in wortels of stam woekeren met een stelsel van dunne schimmeldraden voordat hij zich door zijn vruchten, de paddestoelen, verraaft. Soms is het dan al te laat en legt de boom het loodje.

Door deze ervaring wijzer geworden denken boombeheerders vaak dat het omgekeerde ook het geval is, namelijk dat bij de aanwezigheid van parasitaire paddestoelen het sein meteen op rood moet. Denk maar aan de recente discussie rond de Anne Frank boom in Amsterdam !

Maar onmiddellijk ingrijpen is lang niet altijd aan de orde. Veel als parasiet te boek staande paddestoelsoorten kunnen jarenlang woekeren in door andere oorzaken beschadigde onderdelen van de stam, op oude wonden in de kroon, of in holten van de boom. Zij beperken hun houtafbrekende werking tot de aangetaste

delen en groeien niet door naar de gezonde delen van de boom. Alleen als die door ouderdom of andere oorzaken ook verzwakt is kan zo'n schimmel vrij plotseling de boom als geheel aanvallen.

Ook voor de gevreesde Honingzwam geldt dit verhaal. Vooreerst moeten we opmerken dat er in ons land tenminste vijf Honingzwamsoorten voorkomen, die niet alleen allemaal een eigen naam hebben maar zich ook verschillend gedragen in hun agressiviteit naar bomen. In het Cantonspark hebben we tot nu toe steeds te maken met de Sombere honingzwam (*Armillaria ostoyae*). Deze soort komt algemeen voor in het park, maar als je regelmatig waarnemingen doet merk je al snel dat de ene aantasting de andere niet is. Zo is de Japanse walnoot (*Juglans ailantifolia*, nr 56 in de Gids) al vele jaren aangetast door deze honingzwam, die het ene jaar wel, het andere weer niet, paddestoelen vormt vanuit een holte in de stamvoet. Maar de boom als geheel lijdt er nauwelijks onder en nóg op andere delen van de boom, nóg op de wortels verschijnen paddestoelen en in de kroon is 's zomers niets bijzonders te zien. Als de aantasting

verder aan de boom gaat snoepen zullen we dat stellig ook aan andere symptomen merken.

Maar een heel ander verhaal is dat bij de mooie Tamme kastanje (nr. 51, *Castanea sativa*), het door Prof. A.A. Pulle bij zijn afscheid van het Cantonspark in 1952 geplante exemplaar, dit jaar een ernstige aantasting van deze zwam is geconstateerd. Overal rondom de stamvoet en op enige afstand daarvan op oppervlakkige wortels stonden in oktober ineens vele tientallen paddestoelen elkaar te verdringen. De kroon van de boom had afgelopen jaar al wat tekenen van verval getoond, maar wat dat betreft was hij niet de enige grote loofboom met wat problemen in de kroon. Maar toen zich in oktober, onaangekondigd, ineens die explosie van Honingzwammen voordeed werden die eerdere tekenen van zwakte

in de bladerkroon ineens wel relevant. Ik heb er nog een expert bij gehaald maar die kon niet anders dan mij gelijk geven met de conclusie dat deze boom geen toekomst meer heeft.

Taxodium distichum 'Fastigiatum' met herfstkleuren.

Pholiota squarrosa (Schubbige bundelzwam)

In dezelfde periode stonden er grote paddestoelen aan de voet van de fraaie, van twee sterren voorziene Moerascypres (nr. 106, *Taxodium distichum* 'Fastigiatum', die aan de rand van de vijver staat. Deze paddestoelen behoren tot de soort die in het Nederlands Schubbige bundelzwam heet, en in het latijn *Pholiota squarrosa*. Het is een algemeen op loofbomen, zeldzamer op coniferen voorkomende soort, die o.a. gekenmerkt wordt door een van vrij grove, donkerbruine schubben voorziene, geelbruine hoed, een dito steel met een hoog op de steel staande ring, en geelbruine, later olijkleurige lamellen. Hij behoort tot een geslacht met nog meer soorten die allemaal in bundels groeien.

Over de vraag of deze soort een echte primaire parasiet is oordelen de verschillende handboeken verdeeld. Het is mijn ervaring, met veel bomen in Baarn en de Vuurscher bossen, dat de aanwezigheid van de Schubbige bundelzwam, met paddestoelen op één plek nabij de stamvoet, nog niet veel zegt over de toekomstkansen van de betreffende bomen. Er is lokaal in de boom wel wat aan de hand, maar de boom kan er "doorheen" groeien, óf het kan jaren duren voordat de aantasting significant verder is gewoekerd. De boven aangehaalde expert was het met mij eens dat deze boom nog geen direct gevaar loopt, maar wel in de gaten gehouden moet worden. We noemen dat een "aandachtsboom". Ten tijde van de constatering dat deze boom was aangetast, stond de fraaie zuilvormige kroon al in herfststooi. Taxodiams verliezen in de winter hun naalden en in de periode direct daaraan voorafgaand zijn ze korte tijd getooid in bonte herfstkleuren. De foto van de boom is op dezelfde herfstdag gemaakt als die van de paddestoelen aan de stamvoet. Ik hoop dat deze boom de aanval van deze paddestoel kan weerstaan en het nog jarenlang uithoudt op zijn stek aan de rand van de vijver !

Huub van der Aa

Bijzondere struiken in het Cantonspark

CHIMONANTHES PAECOX FAMILIE: CALYCANTHACEAE BEHOORT TOT EEN GENUS MET MAAR 6 BLADVERLIEZENDE SOORTEN, ALLEMAAL AFKOMSTIG UIT CHINA. DE FAMILIE IS NAUW VERWANT AAN DE MAGNOLIAFAMILIE, EN BEHOORT MET DEZE EN ANDERE FAMILIES TOT DE ORDE VAN DE RANUNCULALES, EEN GROEP PLANTENFAMILIES DIE ALS PRIMITIEF TE BOEK STAAT.

Slecht één van de zes soorten heeft het gebracht tot de status van geliefde tuinplant, wegens de bloei in de winter en de sterk aangenaam geurende bloemen. Veel tuinliefhebbers die de bloeiende struik voor het eerst zien worden door die geur op het verkeerde been gezet en gaan op zoek naar de juiste soortnaam in de Toverhazelaarfamilie. De geur is sterk en doet voor menigeen meteen denken aan die van *Hamamelis* soorten, die vaak in de buurt en in dezelfde wintertijd in bloei staan. De gedachte dat het wel om een nauwe verwant van bepaalde sterkgeurende Toverhazelaars zal gaan dringt zich dan ook op. Met als resultaat dat zij er ook bij de uitvoerigste beschrijvingen of determineersleutels van Toverhazelaars niet uitkomen. Ik ben daar de eerste keer ook ingetuind maar onze voorzitter loste mijn probleem binnen een dag op. Ga je er dan verder op in dan kom je er achter dat de *Hamamelis* familie behoort tot een heel andere en niet verwante, heel kleine orde van de Hamamelidales, samen met de Platanen, waarvan je oppervlakkig gezien ook niet verwachtte dat ze zo dicht bij elkaar zouden staan. Je moet inderdaad de kleine details van de bloemen, plus een aantal andere kenmerken mee in aanmerking nemen, om tot de ontdekking

te komen dat deze indeling nog zo gek niet is en wel degelijk op goede kenmerken berust.

Voor de liefhebber van mooie en geurige bloemen zal deze kennis theorie, of misschien wel worst zijn. Het zij hen gegund. De meeste van onze lezers zullen tot de tweede categorie behoren en nu vooral willen weten waar deze struik te vinden is. Welnu, hij staat in de dichte border tussen Kinderboerderij en rozentuin, en is rond de jaarwisseling en de eerste weken van januari niet te missen. De bloemen hebben buitenste bloemdekbladeren die geel zijn maar hebben een rood "hartje". En wie ze van dichtbij kan bekijken zal onmiddellijk de zoete geur gewaar worden en snel alle theoretische bespiegelingen over de verwantschap vergeten. De bladeren zijn veel langwerpiger dan de meeste *Hamamelis*-bladeren en voelen een beetje ruw aan. Ze zijn overigens in de winter niet meer aanwezig want, na soms opvallende geelverkleuring in het najaar, vallen ze vóór de bloei af.V

Voor nog meer details verwijzen we naar WWW.Neerlandstuin.nl/struiken/ *chimonanthus* en naar de tuinhandboeken,

met de beperking dat het geslacht in veel boeken ontbreekt, en dus beschouwd mag worden als een struik die maar op een beperkte belangstelling bij boekenschrijvers heeft mogen rekenen.

De bijgevoegd foto is begin januari 2007 gemaakt, u weet misschien nog wel, in die periode van uitzonderlijk zacht weer, toen ook zoveel herfstplanten nog steeds in bloei stonden.

De donateursavond van 13 november 2007

DE DONATEURSAVOND 2007 WERD GEORGANISEERD IN SAMENWERKING MET GROEI EN BLOEI EN BEGON OM 8 UUR IN DE KLEINE ZAAL VAN DE SPEELDOOS. DE EERSTE AANLEIDING OM BEIDE ORGANISATIES EEN KEER BIJEEN TE BRENGEN WAS EEN LEZING OVER BIJZONDERE BOOMVORMEN DOOR DR. LUCIA ALBERS.

Na de pauze zouden de voortuinprijzen 2007 worden uitgereikt, gevolgd door de bij Groei en Bloei traditionele verloting. Voor de laatste waren niet alleen bloembollenpakketten beschikbaar, maar ook een aantal verjaardagskalenders van het Cantonspark.

Door een onvoorziene technische storing moest de lezing worden uitgesteld tot na de pauze, waardoor het programma geheel werd omgedraaid. Men begon met de verloting, gevolgd door de prijsuitreiking. Het "gat" naar de pauze werd opgevuld door een geïmproviseerde tweespraak tussen Groei en Bloei voorzitter Harm Jan Luth en ondergetekende, namens de Vrienden van het Cantonspark. Het gesprek ging over paddestoelen, in eerste instantie over die in het park, maar door discussie met de zaal werd het onderwerp al spoedig verbreed. Kort voor de pauze kon Mw Albers haar lezing alvast aankondigen en na de pauze ging zij echt van start.

Spreekster behandelde een aantal afwijkende boomvormen en de manier waarop die zouden kunnen zijn ontstaan. Zij had voorbeelden uit het hele land, meestal in oude landgoederen en parken, de paleistuin van Soestdijk, en last but not least, het Cantonspark.

Bomen zijn in het verleden om verschillende redenen dicht bij elkaar geplaatst, bv als haag of als hakhout, of opzettelijk met meerderen tegelijk in hetzelfde plantgat gezet. Onze vermoedelijk oudste beuk, op het eerst gazonnetje meteen rechts na de ingang, kan zo'n voor-geschiedenis hebben gehad, getuige de diepe voren in de stam en aanwijzingen dat de verschillende stammen in het verleden stevig aan elkaar verbonden zijn geweest.

Veelstammigheid kan overigens verschillende oorzaken hebben: Het kunnen gebundeld geplante bomen zijn of bomen die langdurig als hakhout gediend hebben, waardoor op de soms grillige stamresten telkens nieuwe takken opkwamen, die later tot zelfstandige stam- men konden uitgroeien. Dit kon en kan met verschillende soorten, en wij kregen voorbeelden van Paardekastanje, Beuken, Haagbeuken, Catalpa's, Eiken en Tulpenbomen te zien.

Van een aantal bijzondere boomvormen uit het Baarnsche bos wordt de cultuur-historische waarde in het bijzonder erkent en deze bomen krijgen danook bijzondere aandacht bij de voorgenomen restauratie van dit bos. Denk daarbij aan de bijzondere

Links: Oude beuk die achter Paleis Soesdijk in de tuin staat; het onderste deel van de stam is dikker dan de rest, omdat die jonger is en op de oude stamvoet geënt is. Rechts: Een Catalpa in de tuin van paleis Soesdijk, die nadat hij was omgevallen, in liggende positie opnieuw is gaan wortelen; het was één van de lievelingsbomen van Koningin Juliana.

slingerlaantjes, dubbele bomen op kleine heuveltjes en de beroemde berceaus.

In de tuin van Paleis Soesdijk kregen o.a. een merkwaardige stokoude, op onderstam geënte beuk en een liggende Catalpa bijzondere aandacht. Laatstgenoemde was een lievelingsboom van Koningin Juliana, die er graag ging mediteren. Toen de boom op een dag omwaaide verbood zij het personeel om hem op te ruimen. Tot verbazing van velen wortelde de grillige boom daarna op verschillende plaatsen en bleek vanuit die plekken een tweede leven te beginnen.

Daarna kwamen nog enkele bomen uit Ierland aan bod, waaronder een veelstammige *Taxus*, die wegens zijn omvang soms als een duizendjarige boom wordt beschouwd. Hetzelfde geldt voor een fameuze veelstammige den, die vaak als veel ouder wordt beschouwd dan het eeuwenoude landhuis in de tuin waarvan hij

staat, maar waarvan vaststaat dat hij pas in 1840 is geplant.

De lezing eindigde kort na tien met een uitstapje naar onze oosterburen, waar ook voorbeelden te vinden zijn van samengestelde bomen. De spreekster werd aan het eind onthaald op een verdiend applaus. Ik weet uit ervaring dat wie eenmaal op deze bijzondere boomvormen gewezen is, zich daarna bij heel veel oude, vooral grillige bomen gaat afvragen wat zijn voorgeschiedenis zou kunnen zijn. Misschien zullen enkele van de bezoekers van deze, onbedoeld ook wat grillige avond, dat in de toekomst ook gaan doen en wie weet voor wat voor verrassingen we dan nog komen te staan.

Huub van der Aa,

Bomen over boeken over bomen

IN DEZE AFLEVERING WIL IK ENKELE BOEKEN BEHANDELEN DIE NIET IEDEREEN DIE ZICH MET BOMEN BEZIG HOUDT PERSÉ IN KAST HOEFT HEBBEN STAAN. HET ZIJN ALLE VIER TITELS DIE ALLEEN GEBRUIKT ZULLEN WORDEN IN SPECIALE GEVALLEN, MAAR DAN OOK ONMISBAAR ZULLEN BLIJKEN TE ZIJN.

In de boekenwinkel van Naturalis, in Leiden viel mijn oog op de 2e, herziene druk (2004) van de 880 pagina's tellende dikke pil, met de titel "VAN BERK OVER BOMEN".

Het was een, althans voor mij, geheel onbekend werk, maar ik was verrast door het feit dat ik er tijdens een "quick scan" in de winkel, zoveel nieuws in aantrof, dat ik het boek, ondanks de relatief hoge prijs van € 75. - toch maar aanschafte !

Het boek is een uitgave van de firma Van den Berk boomkwekerijen, St. Oederode, maar veel meer dan alleen een commerciële catalogus. De eerste 31 pagina's gaan over dit familie bedrijf, zijn geschiedenis en zijn positie in de internationale bomenwereld

Daarna worden eerst de loofbomen behandeld (pag.32 t/m 729) en daarna de coniferen (pag. 730 t/m 822). De in deze hoofdstukken behandelde soorten worden opgedist in alfabetische volgorde van de wetenschappelijke geslachtsnamen. Daarna zijn er korte hoofdstukken over praktische zaken, zoals een pagina's lange tabel met boomsoorten en cultivars, ten dienste van diegenen die bomen moeten uitkiezen voor speciale doeleinden Zowel de tuinbezitter, de parkbeheerder als de professional die bomen voor de openbare ruimte moet uitkiezen kunnen hier op basis van 48 kenmerken hun keuze maken. Die kenmerken, weergegeven in codes en icoontjes ,betreffen zaken als vorm, bloemkleur, bloeitijd etc. naast gegevens over de voorkeur van de bomen voor bepaalde grondsoorten, standplaatsen, sierwaarde en vorstgevoeligheid. Dit laatste item wordt fraai geïllustreerd met kaarten en tabellen betreffende de

winterhardheid van de behandelde soorten. De in deze hoofdstukken gebruikte codes en icoontjes zijn weer terug te vinden in de beschrijvingen per soort, die het leeuwendeel van dit boek beslaan.

De twee secties met beschrijvingen zijn uitvoerig en ook weer goed geïllustreerd met foto's van de betreffende boom in situ, naast details, waar die relevant zijn voor herkenning. Dat men zich hierbij beperkt heeft tot het assortiment dat heden ten dage op de markt is, hoeft niet te verbazen, maar het is m.i. geen belemmering voor vruchtbaar gebruik van het boek. Er wordt een groot aantal soorten en cultivars in behandeld, waaronder velen die ook in het Cantonspark voorkomen, en waarover verder nergens zóveel gegevens te vinden zijn. Deze opzet brengt uiteraard ook mee dat er soorten en cultivars ontbreken, iets waar de gebruiker t.b.v. de praktijk natuurlijk rekening mee dient te houden.

Als voorbeeld noem ik de Esdoorns, het geslacht *Acer* waarmee de lange lijst begint. Ik telde in de gauwigheid 16 soorten en 77 cultivars, dwz een kleine honderd verschillende Esdoorns. Van de Noorse esdoorn (*Acer platanoides* worden 20 cv's behandeld. Van de Gewone esdoorn, *A. pseudoplatanus* zijn dat er 12. En bij *Acer rubrum* kunnen we alvast kennismaken met de fraaie uitstraling, in de herfst, van een volwassen cv 'Scanlon', die vorige maand in het Cantonspark geplant is op de plaats waar twee jaar geleden een grote conifeer ten prooi viel aan brandstichters.

Maar bij *Acer davidii* ontbreekt dan weer "onze" driesterren cv 'Canton' !

Ik laat het bij deze voorbeelden maar concludeer dat het boek een aanwinst is voor mijn bibliotheek en voor de werkzaamheden van onze commissie beheer.

Heel andere koek zijn twee uitgaven van Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, te Boskoop, de viertalige 869 pagina's dikke pocket "Naamlijst van houtige gewassen" en de 524 pagina's dikke "Naamlijst van vaste planten", resp. € 26.- en €20.-, uitsluitend te bestellen via www.ppo.wur.nl

Van beide boeken is het al de 7de editie. Het betreft volledige naamlijsten van alle in Europa verhandelde bomen en vaste planten, met als doel de naamgeving in de periode 2005-2010 vast te leggen. Namen van planten kunnen van dag tot dag veranderen, als gevolg van wetenschappelijk onderzoek, dat meestal meteen wordt gepubliceerd in vaktijdschriften of boeken. Voor de praktijk is het ondoenlijk om die veranderingen meteen van toepassing te laten zijn op planten als handelswaar, en daarom werken een aantal Europese en Noord Amerikaanse wetenschappelijke instituten al sinds jaar en dag samen met mensen uit de praktijk, om de naamgeving (nomenclatuur) voor telkens 10 jaar vast te leggen. De bedoeling is dat de uitkomsten van wetenschappelijk taxonomisch onderzoek per tien jaar in de lijsten worden verwerkt. Per vijf jaar worden in de nieuwe editie alleen de nieuwigheden in het assortiment verwerkt, zonder naamsveranderingen. Die situatie is van toepassing op de 2005-uitgave, waarin dus geen zuiver wetenschappelijke noviteiten zijn verwerkt.

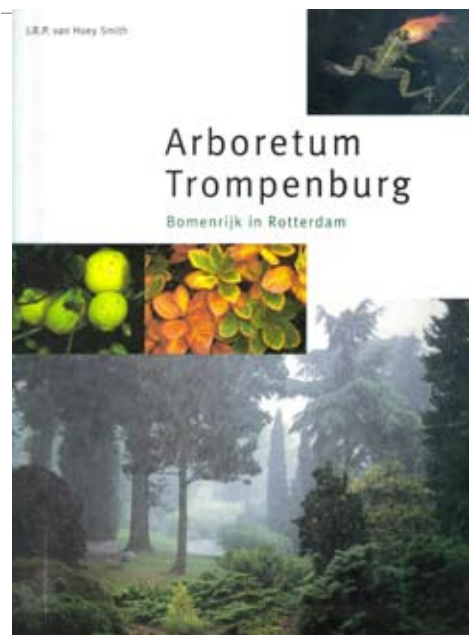

De huidige druk geeft 30.000 namen van houtige gewassen en 18500 namen van vaste planten, en geldt als standaard voor de naamgeving in het hele Europese handelsgebied, maar is ook in N.Amerika erkent als de officiële standaard. De lijst is sinds de vorige editie met name sterk uitgebreid met namen van planten uit Zuid- en Oost Europa.

Wij hebben vanaf het begin besloten om ons voor het Cantonspark aan deze naamlijsten te houden, en daarom melden we hier het verschijnen van nieuwe drukken. Wij verwerken de vastgestelde namen in onze publicaties en in de database, die straks de namen moet oplepelen voor de nieuwe, hopelijk vandalismebestendige naambordjes in het park, een project dat heel wat voeten in de aarde heeft.

J. R. P. van Hoey Smith, Arboretum Trompenburg, Bomenrijk in Rotterdam, 2001, Stichting Bevordering van Volkskracht, Rotterdam; 204 pagina's; 29 x 22.5 cm.

Dit boek, dat al 6 jaar geleden verschenen is, vermeldden

manier van etiketteren, die in de loop van de geschiedenis steeds is aangepast, en de manieren waarop de collectie steeds is aangevuld.

Het derde hoofdstuk, “De collecties” gaat in op de collectie als zodanig, en behandelt de soorten en vooral de cultivars, die in het arboretum zijn ontstaan, geïntroduceerd of hier voor het eerst hun nu geldige naam hebben gekregen. Tevens is er speciale aandacht voor de eiken, de coniferen, de cactussen en vetplanten. Verder worden de tuinornamenten en bruggen in het park beschreven, die elk hun eigen voorgeschiedenis hebben. Na nog een hoofdstuk over de externe betrekkingen volgt de behandeling van de collectie, op basis van een twee pagina’s beslaande plattegrond van het hele huidige park, gevolgd door een beschrijving van 20 onderdelen. Dit deel van het boek zal voor de gemiddelde wandelaar misschien wat té overladen zijn met lange lijsten met plantennamen, voor de kenner/liefhebber is het dé gids voor het park. Van elk van de beschreven onderdelen wordt een duidelijk kaartje afgebeeld waarin alle bomen en struiken van belang met een nummer zijn ingetekend. In de begeleidende tekst wordt per boom nauwkeurig aangegeven hoe hij in Trompenburg terecht is gekomen. Soms kan volstaan worden met het noemen van de firma waar de boom indertijd is gekocht, maar vaak wordt duidelijk hoeveel soorten hier gekomen zijn door kweek uit zelf verzameld of door kwekers of bevriende tuinliefhebbers toegezonden zaad. Dit deel is bovendien fraai geïllustreerd met habitus-beelden en detailfoto’s. Het is tot op zekere hoogte vergelijkbaar met onze

wij al in het verslag van ons bezoek aan het arboretum. Om er hier nu weer aandacht voor te vragen komt omdat het een bijzonder boek is, maar ook omdat wij er m.b.t. ons eigen Cantonspark een heleboel van kunnen leren.

Het hoofdstuk over de geschiedenis beslaat enkele tientallen pagina’s tekst, overvloedig geïllustreerd met foto’s, plattegrondjes en reproducties van schilderijen en biedt een boeiend beeld van ontstaan en ontwikkeling van het arboretum. Die geschiedenis gaat terug tot het einde van de 18de eeuw, zij het dat het huidige Trompenburg niet te vergelijken is met dat van twee eeuwen geleden.

Een volgend hoofdstuk, “De tuin en het beheer” behandelt enkele meer algemene onderwerpen, zoals het “hakbeleid” het beleid t.a.v. exoten, het sortiment en de

Nieuwtjes uit het park

eigen gids, zij het dat de hele opzet die van ons zowel kwalitatief als kwantitatief ver in de schaduw laat. Het zal ons bij de voorbereiding van de vierde druk van onze gids zeker inspireren.

Het is alleen jammer dat een boek van deze afmetingen niet in de binnenzak past en de bezoeker alleen als “gids” zal kunnen dienen bij mooi weer. Maar ook thuis, als lees- en leerboek is het een waardevol bezit, vooral als je op bijna iedere bladzijde de gegeven informatie kunt vergelijken met die in de eigen omgeving. Zo vind ik zelf de nauwkeurig weergegeven ouderdom van de bomen van grote waarde, te meer daar wij bij vragen daarover, betreffende bomen in het Cantonspark of elders in Baarn, maar al te vaak met de mond vol tanden staan. Door de gegevens in dit boek te vergelijken kom je natuurlijk niet tot een honderd procent nauwkeurige datering, maar wel tot een vingerwijzing in welke richting je moet denken.

Uiteraard wordt die vergelijking nog waardevoller als je de betreffende bomen ter plaatse nauwkeurig kunt bekijken. Ik denk daarom dat kenners en liefhebbers graag regelmatig terug zullen komen in een park met zóveel bijzondere bomen. En ook dat van Hoey Smith met dit fraaie boek de belangstelling voor de dendrologie in het algemeen een grote dienst heeft bewezen, en zijn “Bomenrijk in Rotterdam” in het bijzonder op een jaloersmakende wijze op de kaart heeft gezet.

Huib van der Aa

Ook de twee jaar geleden door vandalen in brand gestoken *Chamaecyparis* is inmiddels vervangen. Om deze donkere hoek een wat kleuriger en lichtere uitstraling te geven is gekozen voor een in de herfst fraai rood en geel verkleurende Esdoorn cultivar: *Acer rubrum* ‘Scanlon’.

In november verscheen op de voorpagina van de BC een artikel over het Cantonspark, nadat omwonenden de krant hadden gewaarschuwd. Het was op zich geen onsympathiek verhaal maar erg eenzijdig en onvolledig. Ons bestuur reageerde prompt met een nadere uitleg en een buurman van het park kon zich, ook al via de BC, niet vinden in de negatieve tendensen. Wij hebben de omwonenden aangeboden om hen een aparte rondleiding te geven met mogelijkheid tot discussie over de heikele punten

Nadat het tuinbeeld van de reiger met drinkbak al hartje zomer aan diggelen was gegaan bleek ook het voetstuk begin oktober niet bestand tegen de vernielzucht van vandalen. Er zat niets anders op dan het enorme blok beton voorlopig op te bergen op de gemeentewerf. Andere beschadigingen betreffen smerige graffiti op de zojuist gerestaureerde muur, de colonnade en op enkele bomen. Ook hier betekende dit een schadepost van belang en liggen de daders op het kerkhof. Het zou goed zijn als we deze asociale elementen eens via een “heterdaadje” bij de kladden konden vatten. Wij hopen dat iedereen, bezoekers en omwonenden hun ogen wijd open zullen houden en zonder pardon 112 zullen bellen als ze getuige zijn van deze vormen van vandalisme.